

Bokredaktör: Gun Berefelt Tel: 08-790 34 80

Allmänbildande dokumentation av de utvecklingsstördas historia

Karl Grunewald, Thomas Olsson. **Utan talan. Historia i bild från omsorgerna om utvecklingsstörda.** 118 sidor. Stockholm: Liber, 1997. Pris ca 349 kr. ISBN 91-47-048151.

Recensent: Bertil Wik, överläkare, habiliteringen, Blekingesjukhuset, Karlskrona.

Den outröttlige entusiasten och radikale nytänkaren Karl Grunewald har bidragit till vår allmänbildning med en ny bok. Tillsammans med Thomas Olsson har han på Libers förlag givit ut »Utan talan», text och bild över de utvecklingsstördas historia i vårt land. Själv en nydanare och revolutionär skildrar han omsorgernas pionjärer från 1800-talets mitt, samhällsutveckling och människosyn, fram till våra dagar.

Utvecklingen startades av Sophie Wilkens i Karlskrona med en avdelning för »hörande idioter» och har landat i 1990-talets lagstiftning om stöd och service (LSS).

Efter att ha varit en illa skött medicinsk bakgård har omsorgerna om psykiskt utvecklingsstörda gått en social-

pedagogisk väg. Trots att vi nu befinner oss i en accelererande utveckling inom neuropsykiatrisk diagnostik finns en ödmjukhet inför andra aspekter och en ny och förhoppningsvis bestående respekt för individen.

Ekonomi styr

Den rikt illustrerade, och bitvis skrämmande, boken ger oss perspektiv, vilka borde kunna gynna detta. Man säger att det bästa måttet på ett samhälles kulturnivå är hur det behandlar sina sämst ställda medborgare. Dessvärre, vilket också belyses, tycks denna nivå i hög grad vara bestämd av ekonomin. Vi är alltid mer toleranta när kassan är god. I tider av åtstramning stöter vi, under allehanda humanistiska skenmotiveringar, bort alltfler »avvikare», t ex homosexuella, invandrare och handikappade. Efter 20 år som »handikappdoktor» ser jag idag tydligt dessa tendenser, vilket i sin tur medför att jag finner bokens slut väl idylliskt.

Psykiskt utvecklingsstörda var en viktig målgrupp för »Förintelsens» ideologer och bödlar, vilket gör boken än mer aktuell. Inte minst för dem, läkare och andra, som i ovist nit, amoraliskt ställt sitt kunnande till förfogande.

Beskuren frihet trots ny lagstiftning

Trots en ny lagstiftning, eller kanske under skydd av dennas gummi arabicumliknande, tånjbara formuleringar

Pojkar boende på Vipeholm i Lund, 1949. Illustration i boken »Utan talan».

ägnar sig idag många socialpolitokrater åt att beskära de psykiskt utvecklingsstördas frihet och mänskliga rättigheter. Naturligtvis under allehanda honnörsord.

Ordet »integrering» och »normalisering» stavas som förr, men har kommit att allvarligt och oroande glida i betydelse. •

Geografiskt perspektiv på hälsa och sjukdom i Norge

Asbjørn Aase. **Nasjonalatlas for Norge: Helse.** 250 sidor. Hønefoss: Statens kartverk 1996. ISBN 82-90408-53-6.

Recensent: Anders Schaerström, fil dr, Stockholm.

Avståndet mellan geografi och medicin kan vara kortare än man tror. Att dokumentera geografiska variationer hos hälsa och sjukdom kan sålunda vara det första steget mot att klargöra hur ohälsan hänger samman med miljö, dvs lokala och regionala förhållanden som må vara naturgivna eller be-